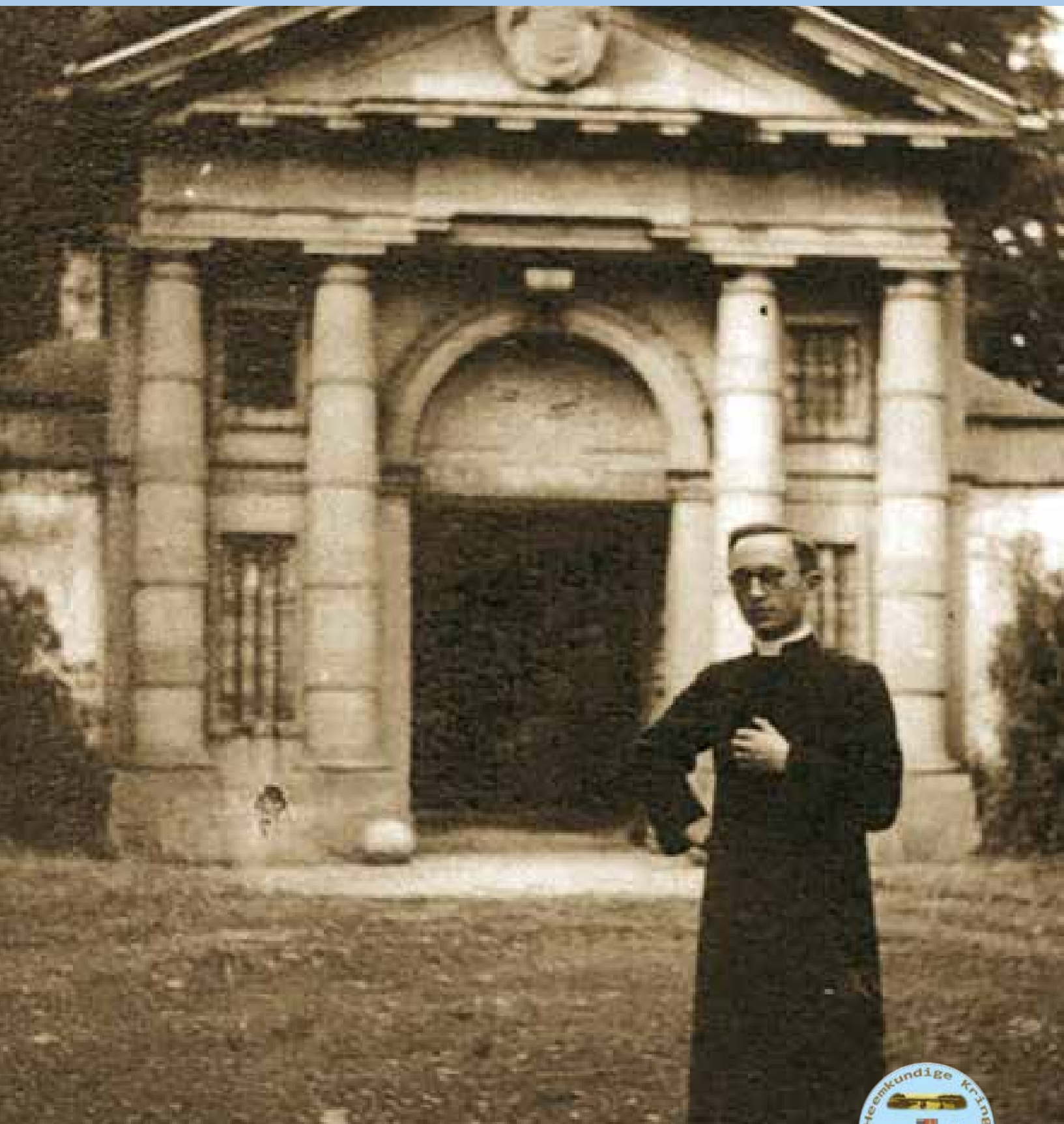

Heemkundige Kring Dr. Croquet - Walem

MAGAZINE 58 - Jan Van Moer

Driemaandelijks uitgave : juli-augustus-september 2020

Colofon

**Dit magazine is een uitgave van
vzw Heemkundige Kring
Dr. Croquet Walem**

**Maatschappelijke zetel:
Kloosterstraat 76
B-2800 Walem**

**www.heemkundewalem.be
info@heemkundewalem.be**

**U kan lid worden door
overschrijving van
12 euro op rekening nr.:
BE23 7512 0773 0691
dan krijgt u de volgende nummers
van ons tijdschrift in uw bus.**

**Redactie en medewerkers
van dit nummer:**

**Hugo Rom
Staf Daems
Karel Caelen
Walter Marivoet
Lucas Van de Leur
Pieter Van Der Veken
Tom Van Buggenhout
Boudewijn Ceulemans**

Foto voorpagina:

**Jan Van Moer voor de poort van
domein Roosendael. Waarschijn-
lijk is deze foto genomen ter ere
van zijn viering op het domein in
1943.**

Onze ereleden

Balzarini Jan-Delwiche J.	Nauwelaers Eugene
Bellon Bert-Loiselle Martine	Nuyts Dirk
Belmans Wilfried	Peeters Katrien (Apotheek-Walem)
Bergé Jan	Peeters Henri
Bruynseels Marc	Poot Jaak-Janssens Lea
Caelen Karel	Rahier Rombaut
Carpentier Christiane	Ressler Alex
Ceulemans Boudewijn	Ressler Willy
Coeckelbergh Willy	Rom Hugo
Daems Rik	Rymenams Frans
De Belder Karel	Steensels Danny-Van Malderen Sabine
De Coster Joan	Vaes Karel
De Greve Frans	Van Buggenhout Tom-Veys Ann
De Groef Gerard	Van de brul Dirk (Bouwwerken),
De Laet Pieter	Van Genechten Gaby
De Win-Van Reeth	Van Lint Jean-Van den Heuvel Inge
Dox-Vercammen	Van Look Juliette
Duquene S.-Van Buggenhout C.	Van Malderen Stefaan
Gebr. Peeters BVBA(Schrijnwerkerij)	Vandamme Ricardo
Gijsemans Jan	Vander Kuylen Bart (Dierenarts)
Gilon Els (Haarstudio Ellix)	Vansant Elza
Groep Gilon BVBA	Verbeeck Ludo
Hendrickx Willy	Vercammen Fons (AXA Bank)
Honsia Clara	Verlinden Jan
Huysmans Florentina	Wouters Gerald (Aannemer)
Janssens Pieter	
Laurent Olivier	
Dokter Liekens Jo	
Maes Bob-Van Buggenhout Agnes	
Mariën Maria	
Marivoet Chantal	
Marivoet Herman	
Marivoet Martin	
Marivoet Walter-van Berckelaer Liz	
Merckx Eddy-Tanghe Annabel	
Michiels Frank	
Morrens Paul	

EDITORIAAL

Croquet 2050

Check even: <https://coastal.climatecentral.org/> bekijk de kaart en zoom in op Walem.

Februari 2050. Ik open m'n voordeur, de winter loopt op zijn laatste benen. Ik ruik het in de avondlucht, die zachte zweem van lente. Vroeger toen ik jonger was kwam die zweem veel later op het jaar, zo eind maart. Ik snok aan het zeel waarmee m'n platte gondel is vastgemaakt. Hij dobbert beneden de trappen voor m'n voordeur. Voorzichtig zet ik me neer in het bootje en begin te peddelen, weg van het kleine Albert-eiland. In de verte zie ik een bootje met buitenmotor komen aanvaren zo ongeveer waar vroeger de Zandstraat lag. De motor tuft gezapig. Ik tuur met m'n oude ogen en in het bootje herken ik onze schatbewaarder. Hij is vertrokken vanop het Klooster-eiland en vaart net als ik in richting van het fort. Onze schatbewaarder is een krasse negentiger, eigenlijk straf dat die nog zo goed te been is, als je bedenkt hoeveel breuken, accidentjes en operaties die heeft moeten ondergaan. Ik wacht even met peddelen tot de boot vlak bij mij is. We groeten elkaar en we varen naast elkaar verder naar de ingang van het fort. Alle vele jaren vergaderen we met de heemkundige kring in lokalen op het fort, maar vandaag is toch een beetje anders, vandaag gaan we onze voorzitter in de bloemetjes zetten omdat die recent negentig jaar oud is geworden, en dat gaan we doen bij hem thuis op het fort. Toen het water een paar jaar geleden ook heel het Besterveld blank zette verhuisde onze voorzitter met zijn echtgenote naar het fort. Hij was al enige jaren bezig om het officiersgebouw te renoveren zodat het terug bewoonbaar zou zijn (sanitair voorzien, kasseien opbreken enz.). Hij begon eraan toen duidelijk was dat de grote vloed weldra zou komen, en dat zijn huis met de tandartspraktijk sowieso zou overstromen.

Tot zover een zeer fictief verhaal over hoe het in 2050 er aan toe zou kunnen gaan. Tenminste als we de voorspellingen mogen geloven die recent in het nieuws kwamen: op een kaart werd de stijging van de zeespiegel in detail weergegeven, en Walem evolueert volgens die voorspelling in 2050 tot een soort Venetië, een aantal eilandjes tussen het water.

Uiteraard is het idee van te evolueren naar een "Venetië van het noorden" slechts één mogelijk scenario. Andere zijn ook denkbaar: het Atlantis-scenario wanneer het water toch nog meer meters stijgt, en het dorp helemaal onder het water verdwijnt, of het Wilmarsdonk-scenario waarbij het hele grondgebied van het dorp onder opgespoten aarde verdwijnt en alleen de kerktoren nog ten dele boven het zand uitsteekt, of een variatie: het Abu-Simbel-scenario waarbij net zoals men in Egypte deed met de tempel van Ramses II, men hier het hele dorp een paar meter hoger herbouwd op opgespoten aarde. Of men grijpt terug naar hoe het was in de vroege middeleeuwen, waarbij de wegen bij laag tij gevrijwaard werden en terug overstromden bij hoog tij en enkel het gebied rond de kerk als eiland in moeras droog bleef ...

Ondertussen wordt er in Battenbroek naarstig doorgewerkt met het verhogen van dijken en aanleggen van overstromingsgebied, we mogen hopen dat deze investering zal maken dat, bovenstaande scenario's slechts zullen bestaan in een verzonnen apocalyptisch editoriaal van 30 jaar eerder.

Alvast eerst nog genieten van het 58ste tijdschrift, waarin de geur van wierook rondwaart: één artikel is gewijd aan pastoor Jan Van Moer en in een ander komt pastoor Cornelius De Haen aan bod, bij de kerkmuur werd een kind ten vondeling gelegd. We snuisterden in archieven en vonden bouwaanvragen. En nu Covid ook ónze creativiteit aanzwengelt: helemaal achteraan hebben we een fijn idee voor het eindejaar. Steun ons !

Veel leesplezier !

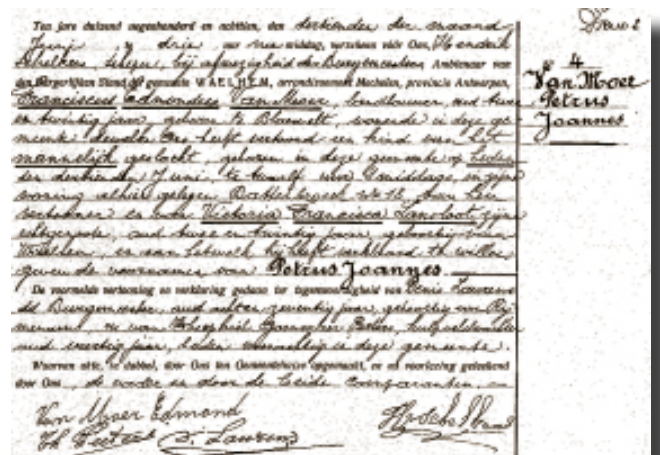
Priester Jan Van Moer

Op 5 juli 1959 overleed juffrouw Marguerite Pirard. Zij was de laatste bewoonster van Roosendael die nog kon zeggen dat zij de eigenares was van het domein. Bij testament schonk zij Roosendael aan het grootseminarie van Mechelen. Erg verwonderlijk was dat niet, want volgens de overlevering was juffrouw Pirard een zeer godvrezende vrouw. Katholiek in hart en nieren. Ze was lid van een lekencongregatie die zich "Les Enfants de Marie" noemde. Elke dag woonde ze in Walem de mis bij. Enerzijds veroordeelde ze alles wat in strijd was met de geboden van de Kerk, anderzijds liet ze niet na haar onvoorwaardelijke sympathie te betuigen voor hen die deze regels volgden.

De tuinman van juffrouw Pirard heette Frans Edmond Van Moer. Iedereen noemde hem Mon. Mon was afkomstig van Blaasveld waar hij in 1895 het levenslicht zag. In 1917 trouwde hij met een meisje uit Walem dat even oud was als hij, Victoria Francisca Lansloot. Het jonge paar woonde toen in Battenbroek en daar werd op 13 juni 1918 hun eerste zoon geboren, Petrus Joannes Van Moer. Net zoals bij zijn vader, zal zijn tweede voornaam zijn roepnaam worden. De zoon zal dus door het leven gaan als Jan Van Moer.

Victor is de naam van het jongere broertje van Jan. Hij werd geboren in 1920. In hetzelfde jaar verhuisde het gezin naar het domein Roosendael, waar ze hun intrek namen in het rechterhuisje van het poortgebouw. Waarschijnlijk is Mon rond die tijd als tuinier in dienst getreden van juffrouw Pirard. Daar kregen de twee broers er in 1926 een zusje bij, Leontine.

De Van Moers bleven in Roosendael gehuisvest tot in 1950. Toen verhuisden ze naar de Korenkorfstraat in Walem. Victor en Leontine bleven na hun huwelijk in Walem wonen. Maar met Jan liep het anders.

De geboorteakte van Jan Van Moer

Jan voelde zich geroepen om priester te worden. Toen juffrouw Pirard dat hoorde moet het haar als hemelse muziek in de oren geklonken hebben. Stel je voor, een zoon van haar tuinman die priester ging worden. Dat overtrof haar stoutste verwachtingen.

Op 20 september 1939 begon Jan aan zijn priesterstudies in het grootseminarie van Mechelen. Zijn wijding door kardinaal Van Roey volgde op 25 juli 1943.

Op 1 augustus droeg hij zijn eerste heilige mis op in de parochiekerk van Walem. Zowel bij de wijding, als tijdens de eremis, waren de inwoners van Walem massaal aanwezig.

FEEST IN HET KOETSHUIS

Een dorpsgenoot die priester werd, was geen alledaagse gebeurtenis. Dat was iets wat uitbundig moest worden gevierd. Bij zo'n viering hoorden uiteraard ook spijs en drank. Maar het was midden in de oorlog niet evident om iets te organiseren. Gelukkig was daar juffrouw Pirard die haar oogappel natuurlijk in de watten wilde leggen. En vermits het gezin op dat ogenblik op het domein woonde, stelde ze een deel van het koetshuis ter beschikking voor een passende viering.

Om het feestje meer luister bij te zetten, werd op een van de binnenmuren van het

de zoon van de tuinman

*Het koesthuis op het domein Roosendaal zoals het er nu, na de grondige restauratie, uitziet.
Op dit ogenblik is het domein een unieke plek waar men familiefeesten, dagverblijven en
overnachtingen kan reserveren in een prachtig natuurlijk kader.*

koesthuis een tekst geschilderd met rode verf. Een aantal fragmenten van deze tekst zijn lange tijd bewaard gebleven. Zestig jaar later waren ze nog zichtbaar.

De muur waarop de tekst stond was toen zwaar toegetakeld. Dat is niet verwonderlijk als men weet wat er ondertussen zoal met het koesthuis gebeurd was. Op het einde van de oorlog werd het ingericht voor enkele gezinnen die hun woning verloren hadden bij bombardementen. Na de dood van juffrouw Pirard volgde een lange periode van leegstand en verval. Het duurde tot 1987, toen het gebouw als monument geklasseerd werd, voor de hoogstnoodzakelijke instandhoudingswerken werden uitgevoerd.

Pas in 2005-2007 werd het gebouw grondig gerestaureerd en kreeg het een nieuwe bestemming als verblijf voor jongeren. Toen werd de inwendige structuur totaal gewijzigd en verdween ook de muur met de tekst.

Op 24 april 2003 werden er een aantal foto's van genomen. Van die foto's hebben we een collage gemaakt die hieronder is afgebeeld.

De manier waarop de letters geschilderd zijn en de lay-out verraden dat hier zeker geen geschoolde graficus aan het werk was. Het lijkt een beetje kunst- en vliegwerk. Waarschijnlijk werd het uitgevoerd door iemand uit de onmiddellijke omgeving van de gevierde die zich geroepen voelde om wat lovende woorden op de muur te zetten.

Jammer genoeg heeft niemand destijds de moeite gedaan om de tekst te ontcijferen. Slechts een gedeelte van de woorden is nog leesbaar:

In uwe priester ontstak de Heer 'n gloed

... dit nieuwe priestervuur...

... volk ...aan uw priestergaven in overvloed...

Hieruit blijkt dat het een hoogdravende tekst in rijmvorm moet geweest zijn. Misschien was het zelfs geen originele tekst, maar een gelegenheidswens die toen gebruikelijk was bij dergelijke gebeurtenissen of die uit een boek werd overgenomen. In dat geval duikt misschien wel ergens de sleutel op om de tekst opnieuw te reconstrueren.

Jan aan de ingang van het domein Roosendaal

Het prentje ter ere van zijn priesterwijding.

NA HET FEESTJE

Een maand na het feestje werd Jan aangesteld als leraar in het Sint-Norbertinusinstituut te Antwerpen. In april 1945 werd hij onderpastoor in de Sint-Niklaasparochie van Meerlaar (gemeente Laakdal).

Vier jaar later, in oktober 1949 werd hij in dezelfde hoedanigheid overgeplaatst naar de Sint-Margarethaparochie van Wintam (gemeente Bornem) waar hij iets langer dan een jaar bleef.

Op 21 november 1950, verhuisde hij, nog steeds als onderpastoor, naar de Sint-Willibrordus-parochie in Rijkevorsel. Daar was hij gedurende 22 jaar actief.

Tot pastoor heeft hij het nooit gebracht. Wel heeft hij in 1966 in Rijkevorsel gedurende zes weken het ambt van voorlopig kerkbedienaar waargenomen.

Zijn loopbaan beëindigde Jan Van Moer als aalmoezenier van de strafinrichting te Merksplas, waar hij op 4 september 1972 in dienst trad.

In 1983 nam hij eervol ontslag uit deze functie. Daarna trok hij zich terug in Beerse, waar hij zich naar verluidt "nog jaren dienstbaar heeft opgesteld".

Hij overleed in het AZ Sint-Jozef te Malle op 14 september 2004.

 lvdI & kc

Jan op latere leeftijd, zoals vele Walemnaars zich hem wellicht nog zullen herinneren.

Juffrouw Margareta Pirard

Juffrouw Margareta (Marguerite) Pirard is geboren in 1875 en gestorven op 05 juli 1959 op 84-jarige leeftijd. De juffrouw was volgens Jeanne Levens heel christelijk, zelfs een beetje naar de scrupuleuze kant. Volgens Jeanne deed zij niet veel meer dan bidden en "lezen".

Zij zat met een levensgroot gewetensprobleem omdat haar familie zogenaamd zwart goed had gekocht. Daarenboven had zij ook een grote verering voor de gelukzalige Ida die in de 13de eeuw in het klooster van Roosendaal had geleefd. Haar droom was Roosendaal om te vormen tot een bedevaartsoord van de zalige Ida.

Volgens de verhalen die we hoorden van Jeanne Levens en Maria Torfs was Juffrouw Pirard ooit verliefd op een zoon van de Walemse burgemeester (1884-1896) Théodore Charles Marie baron Coppens die gehuwd was met Marie-Françoise Caroline de Ravestyn (1832-1900). Op hun grafmonument in Walem zien we onderaan een bijgevoegde steen met de tekst:

"Théodore Alfred Marie baron Coppens, docteur en droit. Né à Waelhem le 15 novembre 1867, y décédé le 3 février 1896".

Hij werd dus slechts 29 jaar oud. Hij is gestorven aan een of andere ziekte of was het zoals sommigen beweren het gevolg van een val van zijn paard? Ook van juffrouw Pirard werd gezegd dat ze zich te paard verplaatste in amazone-zit. Juffrouw Pirard, toen 21 jaar, zou daarna nooit meer naar een andere man hebben omgekeken.

Juffrouw Pirard

Eén van de vele liefdadigheidswerken van juffrouw Pirard vonden we terug in een krant van 1932

Gregorius Kerkmuer

In de middeleeuwen en het ancien régime werden ouders van kinderen die te vondeling gelegd werden, twaalf dagen op een schavot publiekelijk gesteld om daarna uit de stad te worden verbannen. De vondeling zelf werd op de arm van een dienaar van de armenkamer begeleid door stadstrompetters, rondgedragen en getoond. In de Zuidelijke Nederlanden bepaalde een keizerlijk decreet uit 1811 dat het niet langer strafbaar was om kinderen te vondeling te leggen en dat in elk arrondissement een vondelingentehuis opgericht moest worden, voorzien van een vondelingenrol of -schuif waarin het kind kon worden gelegd (ook tour genoemd).

Uiteindelijk zouden in de 19e eeuw enkel in Brussel, Mechelen, Doornik, Namen, Bergen, Gent (van 1820 tot 1863), Leuven en Antwerpen (van 1812 tot 1860) gedurende enkele decennia vondelingenschuiven worden ingericht. De bedoeling van de wetgever was om hiermee de vondelingensterfte te beperken en kindermoorden te voorkomen.

Wellicht zorgde dit er inderdaad voor dat er minder kinderen werden neergelegd langs openbare wegen of op andere plaatsen waar een verhoogde kans bestond dat het kind niet tijdig zou gevonden worden. Maar de controverse bleef bestaan of men hiermee niet juist de handel in kinderen in de hand werkte.

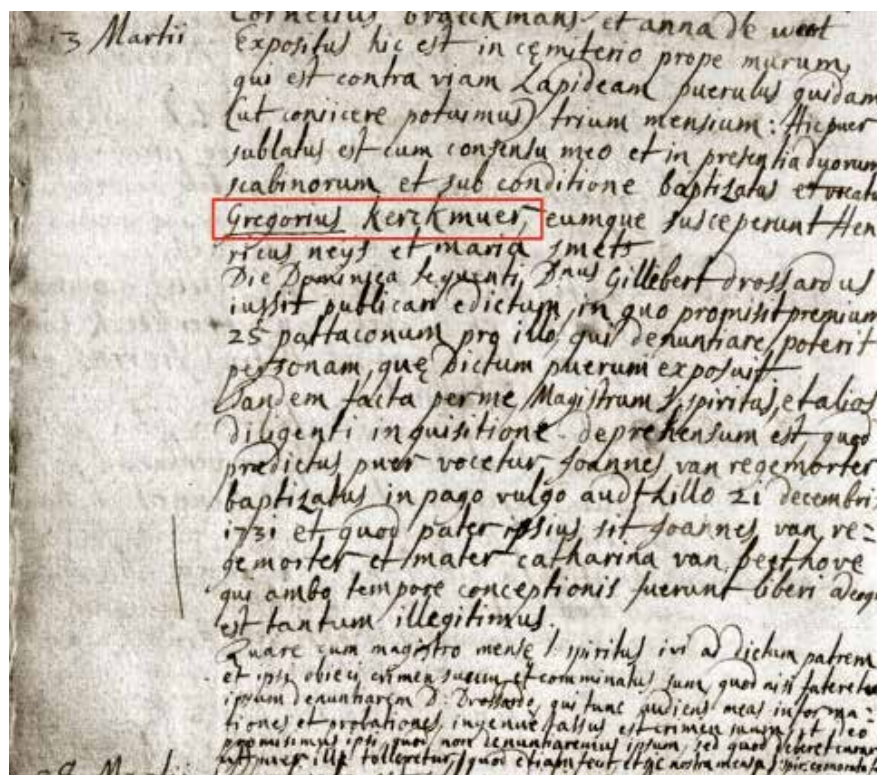
Plaats en tijdstip van de vondst zijn al jaren inspiratiebron voor de naam van de vondeling. Albert Van Den Durpele werd op de dorpel van de kerk gevonden, Marcel Van Den Bossche aan de rand van het bos, Van Schap werd op het schap (kast) van de kerk gevonden, Augustus Blanckaert in de zomer en **Gregorius Kerkmuer werd op het kerkhof tegen over de steenweg gevonden.**

Het aantal vondelingen was in België het grootst in het begin van de negentiende eeuw: meer dan 9.000 kinderen elk jaar. „Belgen inspireerden zich vroeger vooral op plaatsnamen voor de naamgeving, terwijl de Nederlanders creatiever waren en namen zochten in wat ze die dag voorgeschiedt kregen op tafel. Vandaar Cornelia Ansjovis, Dirkje Eijerkoek en Nicolaas Ossentong”.

De latijnse tekst zoals in het parochieregister:

13 Martii. *Expositus hic est in cemiterio prope murum qui est contra viam lapideam puerulus quidam (ut coniecere potuimus) trium mensium: hic puer sublatu*

us est cum consensu meo et in presentia duorum scabinorum et sub conditione baptisatus et vocatus Gregorius Kerkmuer, eumque susceperunt Henricus neijs et maria smets. Die dominica sequenti, Dominus Gillebert Drossardus iussit publicam edictum, in quo promisit premium 25 pattaconum pro illo, qui denuntiare poterit personam, que dictum puerum exposuit. Tandem facta per me, Magistrum Sanctus spiritus, et alios diligente inquisitione, deprehensum est, quod predictis puer vocetur Joannes van regemorter baptisatus in pago vulgo audt Lillo, 21 decembris 1731 et quod pater ipsius sit joannes van regen-

De latijnse tekst uit het Walemse parochieregister van 1732 .

een vondeling in Walem

morter et mater catharina van peethoove qui ambo tempore conceptionis fuerunt liberi adeoque est tantum illegitimus. Quare cum magistro mente S. spiritus ibi ad dictum patrem et ipsi obiectis crimen suum et comminatus sum, quod nisi fatere..ipsum denuntiarem Domino Drossardo, qui tunc audiens meas informationes en probationes, ingenue fassus est crimen suum, et ideo promissimus ipsi , quod non denuntiarem ipsum, sed quod deberet curare pueri, ille tolleretur, quod etiam fecitet sic nostra mente S. Spiritus exonerata fuit.

De vertaling: 13 maart. Hier werd op het kerkhof, tegen de muur die tegenover de stenen weg ligt, een zeker jongetje te vondeling gelegd, van (naar we hebben kunnen afleiden) 3 maanden oud: dit kind werd opgepakt met mijn toestemming en in aanwezigheid van twee schepenen, en onder voorbehoud, gedoopt en genoemd Gregorius Kerkmuur. Henricus Neijs en Maria Smets hielden hem boven de doopvont.

De zondag daarop vaardigde de Heer Drossaard Gillebert een publiek edict uit, waarin hij een premie van 25 *pattacons*⁽¹⁾ beloofde voor diegene die de naam kon bekendmaken van wie het genoemde kind te vondeling had gelegd.

Uiteindelijk werd, na een ijverige zoektocht door mij, de *Heilige Geestmeester*⁽²⁾ en anderen, vernomen dat voornoemde jongen eerder de naam Joannes Van Regenmorter had gedragen en dat hij gedoopt werd in het landelijke dorp Oud-Lillo op 21 december 1731; dat Joannes Van Regenmorter de vader van datzelfde kind was en dat zijn moeder Catharina van Peethove was; deze waren beiden op het moment van de conceptie ongehuwd, en hun kind was dus zoveel als onwettig.

Daarom ben ik met de Heilige Geestmeester naar de voornoemde vader gegaan en heb hem met zijn misdaad geconfronteerd. Ik werd bedreigd, zodat ik niets anders kon dan zeggen dat ik hem zou aangeven bij de Heer Drossaard; waarna hij zijn misdaad bekende, terwijl hij de door mij ingewonnen inlichtingen en bewijzen aanhoorde.

Daarom stelden we voor dat we hem zelf niet zouden aangeven, maar dat hij zou zorgen voor zijn kind, en het moest opvoeden, wat hij ook zou doen en zo werd hij met onze zegening van de Heilige Geest vrijgesteld van beschuldiging.

✍ pvdv & hr

(1) De *patagon*, *patacon* of *Albertusdaalder* is een munt die in de Lage Landen in 1612 werd geïntroduceerd onder het bewind van de aartshertogen Albrecht en Isabella (1598-1621) en werd voor het laatst geslagen in 1711 onder de Spaanse troonpretendent Karel III (1703-1711) in Antwerpen. Naast een nieuwe reeks goudmunten, gebaseerd op de soeverein, verscheen ook een reeks zilvermunten. Deze reeks zilveren munten kreeg al spoedig de benaming "patagon" waarbij 1 Patagon een waarde had van 48 stuivers. Naast de hele Patagons zijn er ook dubbele, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ Patagons. Deze reeks werd later nog aangevuld met een zestiende Patagon. Op de voorzijde staat een gekroond stokkenkruis met in het midden de vuurslag en het Gulden Vlies. De keerzijde toont het gekroonde Bourgondische wapen, omhangen met de ketting van het Gulden Vlies. Deze munten werden niet alleen in de Lage Landen gewaardeerd voor hun kwaliteit, gehalte, ontwerp en afwerking, maar werden ook in Oost-Europa en Rusland een gewild betaalmiddel. De Patagon werd, samen met andere Nederlandse en Duitse zware zilveren munten, officieel toegelaten tot de Russische circulatie door deze van twee kloppen te voorzien (Jefimok). De naam Patacon werd ook verder gebruikt als versieringsmunten/ornamenten die waarmee in de 16de-19de eeuw feestelijke broden versierd werden. Deze werden vervaardigd uit pijpen, een witte kleisoort en waren 2 tot 15cm groot. Ze bevatten afbeeldingen van bloemen, fleur de lys, etc. Ook waren er grotere hoofden van bijvoorbeeld Soldaten om de broden feestelijker te maken.

Patagon, geslagen onder Filips IV in Brussel, 1621

(2) De Heilige Geestmeester, ook wel dismeester genoemd, was verbonden aan de Tafel van de Heilige Geest, het armbestuur zoals dat was ontstaan in de Nederlanden in de Middeleeuwen. De Heilige Geest werd toen gezien als de Vader der Armen. Anders dan de naam doet vermoeden was de Heilige Geestmeester geen kerkelijke, maar een wereldlijke functionaris. De Heilige Geestmeesters hadden tot taak het beheren van de bezittingen van de Tafel van de Heilige Geest (ook wel 'Armendis' of 'Armentafel' genoemd), zoals huizen en voorraden graan, en het houden van toezicht op de uitdelingen van bijvoorbeeld brood aan de armen. De Heilige Geestmeesters werden aangesteld en beëdigd door de stedelijke magistraat of, als het een heerlijkheid betrof, door de plaatselijke heer. In het laatste geval waren de Heilige Geestmeesters lid van het dorpsbestuur en betrokken bij beslissingen over belangrijke dorpsaangelegenheden. Er waren in elk dorp altijd twee Heilige Geestmeesters. Bron: Wikipedia.org

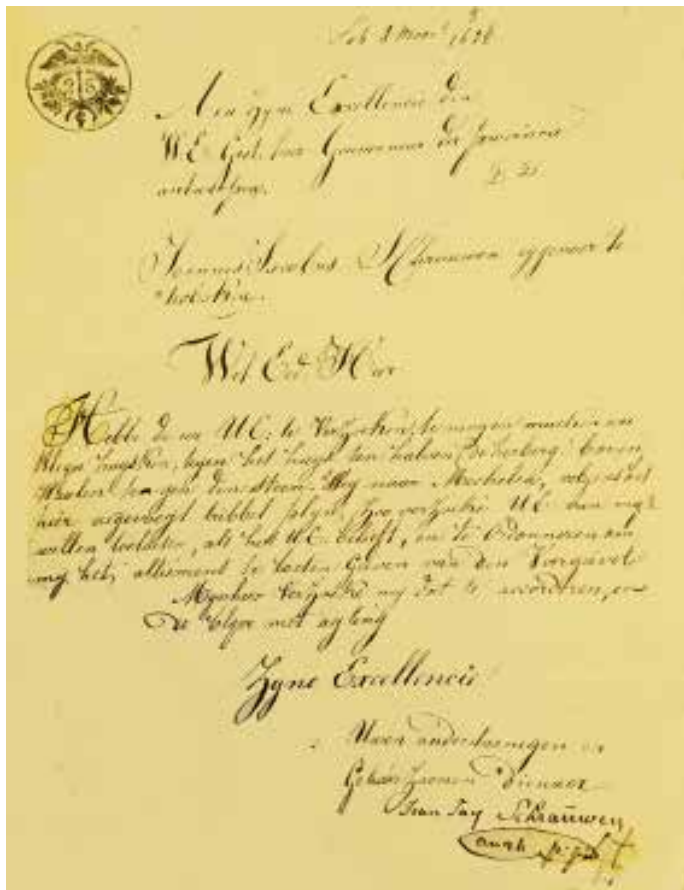
Uit het archief :

Zoals het de ware Croquetters-heemkundigen betaamt steken wij op regelmatige basis onze neuzen in de archieven die op Belgische bodem te vinden zijn. Het is leuk om allerlei zaken terug te vinden van ons eigen Walem. Graag laten wij jullie meegenieten van de schatten die wij tegenkomen op onze speurtochten.

In het Rijksarchief te Beveren vonden we een bouwaanvraag ⁽¹⁾ voor een "kleijn huysken" tegen de gevel van de herberg "Huys ten halve" die gelegen was op de "groote steenweg tusschen Waelhem en Mechelen". Dit dossier start met een brief van Joannes Jacobus Schrauwen, gericht aan de Gouverneur van de provincie Antwerpen. Hij voegt daarbij ook de plannen van de herberg Huis ten Halven, waartegen het huisje zou aangebouwd worden.

Omdat ik door het lezen van deze brieven ook nieuwsgierig was geworden naar de persoon achter de aanvraag, heb ik nog wat extra zoekwerk verricht en neem ik jullie een stukje mee terug in die tijd van toen.

Aen zijne Excellencie den
W:E:Gest: heer Gouverneur de provincie
antwerpen. D D

Joannes Jacobus Schrauwen eiggenaer te
hoboken.
Wel Eed: Heer

Hebbe de eer UE: te verzoeken te mogen mae-
ken een kleijn huysken, tegen het huys-ten hal-
ven (de herberg) boven Waalem tegen de steen-
weg naar Mechelen, volgens het hier aangevoegt
tribbel plyn, zoo verzoeke UE; van mij te willen
toelaten, als het UE: belieft, en te ordonneren
om mij het alliément te laeten geeven van den
voorgevel.

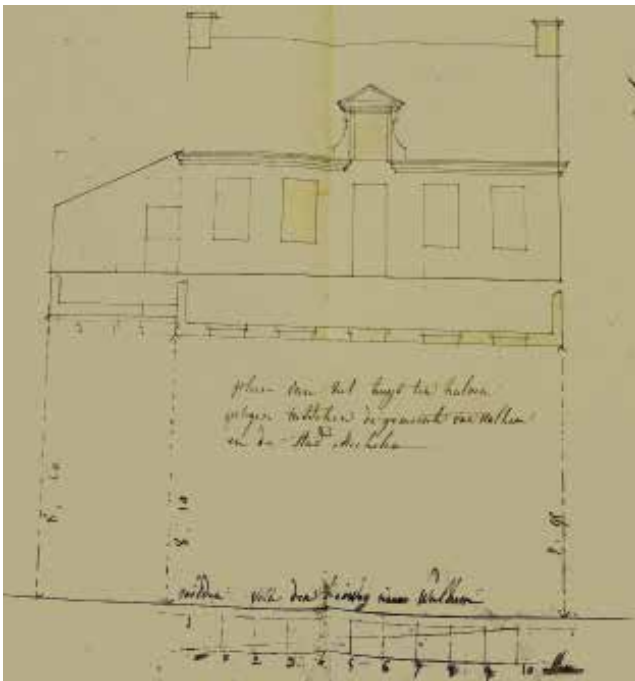
Mijnheer verzoeke mij dat te accorderen, en
te blijve met agting

Zijne Excellencie
Uwen onderdaenigen en
Gehoorzaemen dienaer
Jean Jacq Schrauwen

Wat mij het eerste opviel aan de brief van de heer Schrauwen was het mooie zegel en het zeer mooie handschrift. Dat onderaan de brief de handtekening niet van hetzelfde handschrift is dan dit van de schrijver van de brief is ook duidelijk te zien. Dit alles maakte mij dus nog nieuwsgieriger om verder op zoek te gaan naar wie "uwen onderdaenigen en gehoorzaemen dienaer" **J.J.Schrauwen**, de "**eijgenaer te hoboken**" eigenlijk wel was.

Na veel zoeken in verschillende databanken van enkele genealogische websites kon ik enkel een zekere **Marie Therese Louise SCHRAUWEN** († 14 april 1857) terugvinden die gehuwd was met een zekere **Joseph CARON** (°1774 - †1848) ⁽²⁾. Het enige aanknopingspunt hier was dat ze gestorven was in Hoboken. Ik geef echter niet snel op, en aangezien de zoekmogelijkheden op "tinternet" quasi oneindig zijn.... groot was mijn

de bouwwaanvraag van J.J.Schrauwen

Het bijgevoegde plan van de herberg "Huys tn halve" met de aanduiding van de afstand tot het midden van de steenweg. Zie ook de schaal van de tekening in de eenheid "ellen" ⁽³⁾

Op een kaart van de cartograaf Vandermaelen⁽⁴⁾, zien we op de hoek van de Walemstraat en de Antwerpse steenweg het "Huys ten Halven" staan. Op deze plaats is nu het restaurant Centpourent.

verbazing toen ik een uitgave vond uit 1859 genaamd "*Parsicrisie.Cour de Belgique*" ⁽³⁾ waarin ik Jean Jacques Schrauwen terugvond. Dit tijdschrift is een publicatie van verschillende soorten rechtscolleges sinds 1814 en is de oudste algemene verzameling rechtspraak in België.

In het gevonden exemplaar stond het volledige proces beschreven van de het echtpaar De Coster tegen Madame CARON, waarin ze in beroep gingen tegen het eerdere vonnis van de Rechtbank van Brussel van 24 juli 1852.

Madame Caron werd in dit proces beschreven als de enige dochter (erfgename) van Jean Jacques ofte Joannes Jacobus SCHRAUWEN. Met dit aanknopingspunt was ik al iets zekerder dat Marie Theres Louise, hier genaamd "madame Caron" die ondertussen de weduwe was van meneer Caron, oud burgemeester van Wilrijk de dochter was van onze aanvrager.

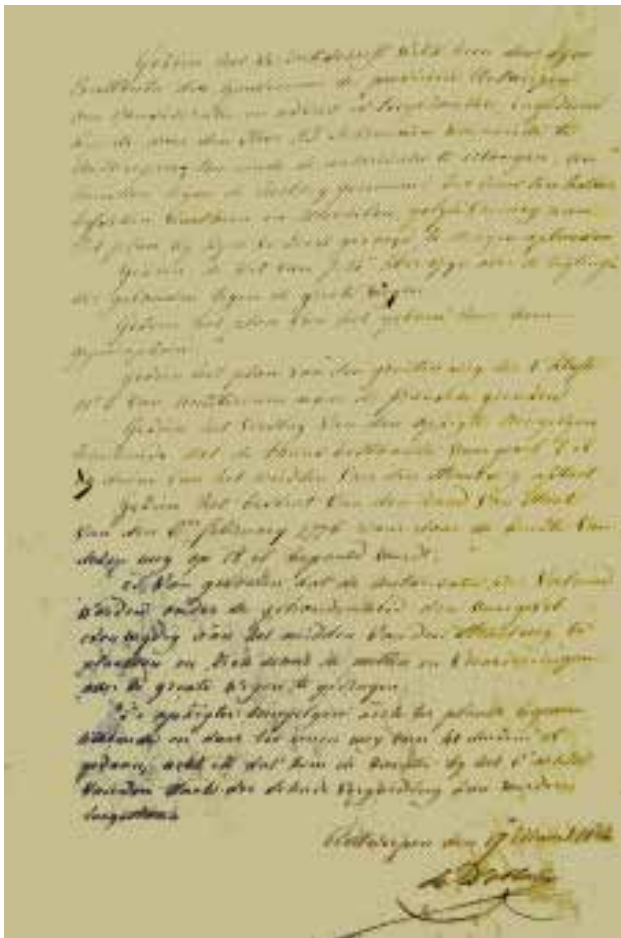
Om een lang verhaal (proces) kort te maken:

Zijn dochter had eerder een proces aangespannen om het nieuw testament van haar vader aan te vechten dat hij in 1831 had gemaakt ten voordele van Anna DERWESIER, een jong meisje van 18 jaar. Dit testament werd pas 13 jaar na zijn overlijden door Anna voorgelegd op de rechtbank.

Meneer Schrauwen had na de dood van zijn echtgenote, Maria Theresia KEERSMAEKERS, overleden in oktober 1830, zijn huis te Antwerpen verlaten waar hij verbleef met zijn dochter, haar man Joseph en hun zoon Jean Joseph CARON.

Jean Jacques ging samenwonen met zijn oude vriend Charles DEWERSIER en diens dochter Anna, die toen 18 jaar was. Charles huurde één van de vele huizen (op borgtocht) die Jean Jacques in zijn bezit had. Zoals tevens te lezen in het proces, veranderde hij in die periode, samen met zijn "nieuwe gezin", regelmatig van woonplaats. Hij bewoonde achtereenvolgens twee huizen in Berchem, een huis in het centrum van Antwerpen, een huis in Brussel en tenslotte, het huis in Vilvoorde waar hij op 1 september 1835 overleed. Deze huizen waren allemaal eigendom van Jean Jaques.

Het proces van 1852 ging over het feit dat tijdens de periode 1831-1835 de familie Dewersier, de oude Jean Jacques volledig hadden afgezonderd van zijn familie. Volgens

De aanbevelingen van de Ingeneur de Waterstraat
op 17 maart 1824

Gezien het verzoekschrift welk hem door zijne Excellentie de Gouverneur der provincie Antwerpen om consideratie en advies is toegezonden, ingedend zijnde door den Heer J.J. Schrauwen woonende te Antwerpen, ten einde de de autorisatie te verlangen, een huiskens tegen de herberg genaamd het huis ten halven tusschen Waalhem ne Mechelen, gelijkvormig aanhet plan bij zijn verzoek gevoegd, te mogen opbouwen.

Gezien de wet van 7 oktober 1790 over de rigtingen der gebouwen tegen de groote wegen.

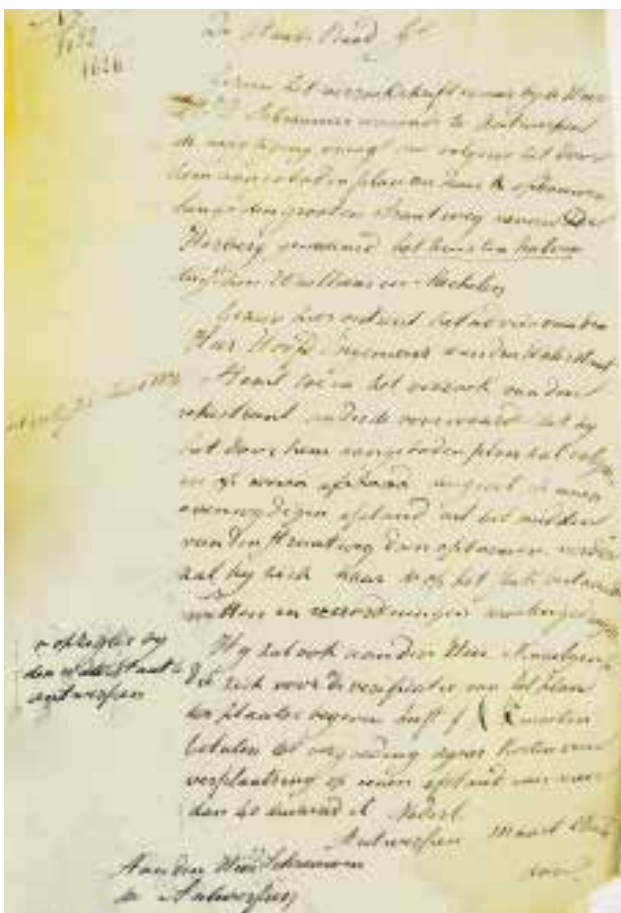
Gezien het plan van het gebouw door hem geparapheerd.

Gezien het plan van den grooten weg der 1e Klasse No 3 van Amsterdam naar de Fransche grenzen.

Gezien het verslag van den opzichter Mingelgeir houdende dat de thans bestaanden voorgevel 8 el 19 duim van het midden van den straatweg afstaat.

Gezien het besluit van den raad avn Staat van den 6^{en} february 1776 waar daar de breedte van dezen weg op 18 el bepaald werdt. is van gevoelen da de autorisatie kan verleend worden onder de gehoudenheid de voorgevel evenwijdig aan het midden van den straatweg te plaatsen en zich naat de wetten en verordeningen over de groote wegen te gedragen. De opzichter Mingelgeir zich ter plaatse begeven hebbende en daar toe eenen weg van 41 duizend el gedaan, acht ik dat hem de tractatie bij het 6e artikel van den staat der schadevergoeding kan worden toegestaan.

Antwerpen den 17e Maart 1824
De Dobbelaer

Het antwoord van de Staatsraad welke nadien werd
verzonden aan J.J. Schrauwen op 25 maart 1824

De staatsraad gt

Gezien het verzoekschrift warbijde Heer J.J. Schrauwen wondende te Antwerpen de magtiging vraagt om volgens het door hem aangeboden plan een huis op te bouwen langs den grooten straatweg nevens de Herberg genaamd het huis ten halven tusschen Waelhem en Mechelen

Gezien hieromtrent het advies van den Heer Hoofd Ingenieur van den Waterstaat Stemt toe in het verzoek van den rekestrant onder de voorwaarde dat hij het door hem aangeboden plan zal volgen en op eenen afstand den gevel op eenen evenwijdigen afstand uit het midden van den straatweg doen opbouwen, verder zal hij zich naar de op het vlak bestaande wetten en verordeningen moeten gedragen. Hij zal ook aan den Heer Ningelgen die zich voor de verificatie van het plan ter plaatse begeven heeft 7-8 4 Fl moeten betalen tot vergoeding zijner kosten van verplaatsing op eenen afstand van meer dan 40 duizend el Nederl.

Antwerpen maart 1824

Aan den Heer J.J. Schrouwen
te Antwerpen

de dochter was haar vader, na het verlies van zijn echtgenote "... een zwakke man was die zich gemakkelijk liet domineren door de vrouwen ..." ⁽⁵⁾, "... die niet meer in staat was om zijn eigen fortuin te beheren ... en dat zijn geestelijk vermogens daalden tot een punt dat ze hem konden doen geloven en zelfs doen verklaren dat hij, toen 74 jaar, getrouwd was met de dochter van zijn vriend Charles..." ⁽⁶⁾.

De geboorteakte van de Charles Jean Jacques Schrauwen

De familie Dewersier had in die periode de administratie van de oude man overgenomen en verschillende van zijn eigendommen verkocht ten voordele van de dochter Anne. Het ging zelfs zo ver dat in 1834 het meisje Anne beviel van een zoon Charles Jean Jaques Schrauwen, die werd aangegeven door haar vader Charles in Brussel ⁽⁷⁾ als zoon van onze aanvrager. In elk geval waren in het eerdere proces al vele andere getuigen gehoord en bewijststukken geleverd zodat het "nieuwe testament" nietig werd verklaard, en het ook in beroep werd afgekeurd. Tot daar het verhaal van de familie Schrauwen.

Wat we ook nog kunnen leren uit de brieven van het archief is dat in 1824 ook al "schadevergoeding" of hier beter gezegd kilometervergoeding moest worden betaald. Aangezien de opzichter "... eenen weg van 41 duizend el.." had afgelegd, werd een vergoeding gevraagd van 4 Gulden. Als we omrekenen ⁽⁸⁾ wat die 4 Gulden in 1824 nu waard zouden zijn, dan komen we op ongeveer € 46,00. Dit wil zeggen dat voor een afstand van 41 Km er toen € 1,12 betaald werd per kilometer. Op de dag van vandaag is de officiële kilometervergoeding door de overheid vastgelegd op € 0,36 per Km, wat wil zeggen dat men toen goed betaald werd ... of zouden daar ook de werkuren bij inbegrepen geweest zijn?

Het mooie zegel bovenaan de brief van mijnheer Schrauwen is nog steeds, na vele uren zoekwerk, een onopgeloste zaak. Wij hebben dit met z'n allen even bekeken en denken dat dit wel een "takszegel" zou kunnen zijn, hier met het bedrag van 25 cent. Dit zou misschien het mooie handschrift kunnen verklaren in de brief van de aanvrager.

Gaat het hier over officiële brief met voorgedrukte takszegel die op de administratiedienst door de secretaris van dienst, met een zeer mooi handschrift, ter plaaste werd geschreven en na betaling ondertekend door de aanvrager ???

Laat het ons gerust weten als jij hiervan de ware toedracht denkt te kennen.

wm

(1): Project: Bouwaanvragen voor werken langs rijks- en provinciewegen-Provincie Antwerpen - 1818-1896 vindplaats: K130 A/41

(2): www.geneanet.org, stamboom Dirk Remeysen.

(3): www.geopunt.be - Historische kaarten

(4): In 1816 werd een **Nederlands metriek stelsel** ingevoerd, waarbij de el de vervanger was van de meter. De el was een lengtemaat waarvoor een algemeen gemiddelde genomen werd van 68cm. De Antwerpse el bvb. was 69,5cm. In 1820 bij de invoering van het Nederlands metriek stelsel werd de el gelijkgesteld aan een meter. Met de wet van 7 april 1869 werden de oude benamingen, waaronder de el terug afgeschaft.

(5): een genoemd proces van 1 april 1833 tegen Jeanne Reypers die hij ook één van zijn huizen zou hebben nagelaten.

(6): tegen het uitvoeren van dit huwelijk hadden zijn dochter en schoonzoon in 1834 met succes verzet aangetekend.

(7): geboorteakte gevonden via Openarchieven (www.openarch.nl) waar men Nederlandse en Belgische genealogische archieven kan doorzoeken met meer dan 256 miljoen persoonsgegevens. Ook al de andere aktes van de familie Scharuwens - Keersmaekers heb ik daar kunnen terugvinden.

(8): Vergelijking van de koopkracht van gulden naar euro vanaf 1450: Internationaal Instituut voor sociale geschiedenis
Pagina met rekenmachine: <http://iisg.nl/hpw/calculate-nl.php>.

Cornelius De Haen

Cornelius De Haen was 50 jaar pastoor in Walem, dit van 17 juni 1763 tot 1813. Volgens een inscriptie in een steen die in de kerk was geplaatst werd hij de "minnaer van gecierd huis Gods" genoemd. Dit had te maken met het feit dat hij tijdens zijn aanstelling in Walem zeer vele restauraties en vernieuwingen in de kerk (en pastorij) liet doen om deze zo mooi mogelijk te maken, ook al waren het zeer moeilijke tijden onder het Franse bewind.

Pastoor de Haen werd op 4 januari 1724 geboren te Perk en overleed te Walem op 24 januari 1831. Hij had dus de gezegende leeftijd van 89 jaren.

Cornelius De Haen kwam uit een groot gezin⁽¹⁾. Cornelius was het jongste kind uit het eerste huwelijk van zijn vader Philipus De Haen (° ca 1690 - † ca 1752) met zijn moeder Catharina Van Grootven (° ca 1690) die overleed in het jaar 1725.

Hij had twee broers: Phlippus Josephus (°1716) en Joannes (°1718) , en twee zussen: Angela Theresia (°1721) en Clara (°1722).

Uit het tweede huwelijk van zijn vader met Petronella De Prince (° 1710 - † 1778) kwamen er nog twee halfzussen: Jacoba en Joanna Catharina en een halfbroer Petrus bij.

Cornelius was pastoor van 1759 tot 1763 te Bekkerzeel. Op 17 juni 1763 deed hij zijn intrede als pastoor te Walem.

Enkele weken later, 4 oktober 1763, na zijn aanstelling nodigde hij de drossaard en schepenen uit om de gebrekkige pastorij te komen bezichtigen en hun rapport luidde: *"Het pastoreel huys is in zoo kwaeden staet, dat het in geene der plaetse, habitabel meer en was, en in peryckel stond van instorting bij eenige gemeyne tempeesten"*.

Het grafmonument van pastoor De Haen aan de achterzijde van de kerk.

De pastorij van Walem in vroegere tijden

"minnaer van gecierd huis Gods"

Hierbij een opsomming van enkele gebeurtenissen in de parochie en van de verfraaiingen en vernieuwingen die hij liet aanbrengen:

1764: Pastoor de Haen liet een nieuwe pastorij bouwen boven op de oude, met een totale kostprijs van 4000 gulden.

1765: bij decreet van de Soeverenen raad van Brabant werd hij gemachtigd Turf te steken uit " twee dagwant beemd en een dagwant land" gelegen in Battenbroek en de kerk toebehorend.

1768: oksaal in de kerk geplaatst en een nieuwe vloer gelegd die afkomstig was uit het klooster van Muizen.

1769: een nieuw altaar ter ere van de Heilige Sebastianus, gemaakt door Lemmertinghe uit Mechelen . Het beeld werd gemaakt door Schilleman en alles werd betaald door de Gildenbroeders.

1771: een nieuw orgel voor de kostprijs van 450 gulden

1772: de vernieuwing van het dak van de kerk langs de zuidkant

1776: er was een inbraak in kerk, waarbij de offerblokken werden leeggeroofd.

1778: de vernieuwing van het dak van de kerk aan de noordkant. Hij kocht 2 biechtstoelen uit de voormalige St. Pieterskerk van Mechelen voor 94 gulden en 10 stuivers. Architect en timmerman De Noter die naast de brug woonde in de "Bargie" herstelde ze voor 20 gulden en 16 stuivers . Hij redde ook 2 schilderijen uit de abdij van Rozendaal: "De Overspelige Vrouw" en "Daniel in de leeuwenkuil"

1780: Herstelling van de kerktoren

1783: hij liet 2 communiebanken maken door de Noter met borstbeelden van St. Agatha en St. Barbara. Ook liet hij nieuwe glasramen plaatsen voor 1200 gulden wisselgeld.

Pastoor De Haen beleefde rampzalige tijden toen de Fransen de kerkgoederen aansloegen en de kerk vervolgden. In 1794 beroofden de Fransen bijna alles wat pastoor De Haen bezat en in 1795 schaften ze de tienden af, die toen het inkomen van de pastoor waren. Naar het voorbeeld van zijn aartsbisschop weigerde de pastoor de eed tegen het Franse koninkrijk en op 27 oktober 1797 moest de eerbiedwaardige grijsaard Walem verlaten. (Hij was toen 73 jaar)

Uit de doopregisters blijkt dat de pastoor regelmatig verbleef in Walem van 26 december 1797 tot 10 januari 1798 tot aan het *concordaat* ⁽²⁾

Volgens Dokter Croquet zou hij regelmatig verbleven hebben in Walem en zou de zolder van de stokerij " *Den Leemput*" achter het kerkhof, gediend hebben als kerk en woning. Ook werd hij regelmatig gezien in de schuren van " *Eeckhoven*"

De pastorij werd door de revolutie aangeslagen en op 2 februari 1799 publiek verkocht aan een zekere Poncy, een frans gezind ambtenaar voor de som van 106.000 frank. De koper had echter geen geldmiddelen en zo bleef de pastorij toch behouden.

Een document uit het archief van Mechelen met de inkomsten van pastoor De Haen in het jaar 1778. We lezen hier dat zijn jaarloon voor "het celebreren van de vroeghmissen" 22 Gulden bedroeg.

Een doopakte uit de parochieregsters van Walem, ondertekend en gedateerd door pastoor De Haen op 13 juni 1795

De kerk had gelukkig niet veel geleden onder de bezetting, alleen de klokken waren verdwenen en tot kanonnen gesmolten.

In 1811 plaatste pastoor De Haen 2 nieuwe grote klokken . De grootste had als opschrift:

"Anno 1811 Andreas Van den Gheyn me fundit Lovanii – Parrain J.B. Cools. Marraine , J.R. Magnus. Curé : C. De Haen XDCCCXI. Le comm I.D.D.F.F.D.P. Carpentier, maire de la commune de Waelhem et Battenbroeck."

De tweede had hetzelfde opschrift, doch peter was J.F. De Meester en meter M.C. Danneel. Deze klok werd stuk geschoten op 18 mei 1940.

Op 24 november 1813 luidden de klokken over de dood van deze pastoor.

In 1795 was zijn zuster Joanna, weduwe De Prins, bij hem komen wonen. Zij stierf in 1799.

hr

(1) Bron: stamboom van Steven Van Mele op geneanet.org.

(2) Concordaat van 15 juli 1801: Dit concordaat werd afgesloten op 15 juli 1801 tussen Pius VII en Napoleon Bonaparte. In het Concordaat erkende de Franse regering het katholicisme als "de godsdienst van de grote meerderheid van Franse burgers". De wens van Rome om het opnieuw tot staatsgodsdienst te maken werd niet ingewilligd.

Enkele bepalingen waren: De katholieke godsdienst kon in volle vrijheid worden beleden. De bisschoppen benoemden de pastoors, maar alleen personen die door regering aanvaard werden. Alle niet als nationaal goed verkochte katholieke kerkgebouwen werden ter beschikking van de eredienst gesteld. De paus verklaarde uitdrukkelijk de afstand van de verkochte kerkelijke goederen te erkennen en de nieuwe eigenaars ervan nooit te benadelen. De bisschoppen en pastoors zouden door de Staat bezoldigd worden.

Vroeger en nu

De Koning Albertstraat ter hoogte van de Pasrorijstraat

1920: 100 jaar geleden

In 1920 bezetten de Britten Constantinopel. Poolse troepen vallen de Sovjet-Unie aan. Vervolgens vallen de Sovjet-Russische troepen Warschau aan, maar worden in een slag bij de Wisła (Weichsel) teruggedreven en in oktober komt er een wapenstilstand tussen Polen en de Sovjet-Unie. De Vrede van Versailles treedt in werking en daarmee komt er formeel een einde aan de Eerste Wereldoorlog. Dichterbij leeft België het Neutraal Moresnet definitief in. Het Belgisch voetbalelftal wint goud op de Olympische spelen en er is een slotceremonie van de Olympische Spelen in Antwerpen. In Nijvel breekt er brand uit in het jongensinternaat van de normaalschool, gevolg 7 doden. En in Walem: oplichting, brieven geopend en neemt de fiets een belangrijke rol in.... lees zelf maar!

29 Februari 1920 - Gazet van Mechelen

EEN GALANTE LUITENANT

Sinds ettelijke weken vertoeft er binnen onze vesten een piepjong luitenant-ter-zee, er dwingt van beider kunne om die reden tot menige koppendraai, maar de zwakke toch het meest.

Vele dezer laatsten zullen 't meisje dat deze luitenant vergezelde terzelfdertijd wel eens jaloersch belonkt hebben om't geluk van zoo' n scheer te doen.

De zoo belonkte juffer R., diamantslijpster, wonende te Waelhem, zal haar dit geluk wel lang beklagen. Want 't en was zij niet, maar wel hij die met haar Donderdag avond 'nen scheer deed.

Na te samen per taxi getoerd te hebben, gingen zij naar den cinema. Hier wist onze luitenant 's meisjes zilveren sacoché, eenen belangrijke som geld inhoudende, in handen te krijgen en moest toen al met eens naar achter gaan.

Hij bleef echter zoolang weg dat de juffer achterdochtig werd en ten lange laatste eens ging zien waar haar vriend bleef, maar van den luitenant geen spoor meer en met hem was ook haar sacoché weg....

Bij dit spoorloos verdwijnen en 't afhandig maken der geldtasch bestendigde hij hiermee een tweede afzetterij ten nadeele der afspanninghouders de Peerdekens in de Begijnestraat.

Hier had hij sinds een twaalfstal dagen zijnen intrek genomen.

Maar gansch in orde zijnde papieren op naam van B., gevisceerd door bevoegde overheid, liet hij er zich inschrijven en ... zou wel een twee maand in pensioen blijven tot hij weer zee zou kiezen.

Hij liet zich goed bedienen en genoot het vertrouwen. Nu echter monstert hij heel onvoorziens en is ineens scheep zonder destinatie zijn rekening onvoldaan achterlatend en Mej. R., schat menemend

in onze dagbladen

8 mei 1920 - Gazet van Antwerpen

Waelhem.

Op Zondag 9 Mei, ter gelegenheid van Waelhem-Nakermis, groote velokoers voor jongelingen om 2 ure stipt, prijzen 20, 15, 10, 8, 6, 5, 4 , 3 fr.

Wegwijzer; vertrek Waelhem, Mechelen, Rumpst, terug Mechelen, Waelhem, aankomst bij Th. Schroeven. Inschrijving 1 fr.

12 juni 1920 - Gazet van Antwerpen

Schending van het geheim der brieven.

De meid van een handelaar van de St. Katelijnevest, Virginie Van R. afkomstig van Waelhem, had brieven opengebroken, welke haar niet waren bestemd. Bij afwezigheid van eenig rechterlijk voorgaande was de rechtbank haar heel genadig. Zij werd slechts gestraft tot 26 frank boet.

30 juni 1920 - Gazet van Antwerpen

Velo gestolen.

Ten nadeele van Maur. Reussens, metserdiener, wonende te Waelhem, in de Koning Albertsstraat, werd Maandag morgen in den Ouden Bruul een rijwiel gestolen.

Terwijl Reussens aan 't mortel maken was heeft men zijn rijwiel met de vest welke er boven lag, en die stond in den gang van het cinemapaleis, weggenomen.

Die oneerlijke daad werd gepleegd door een onbekende, die in de buurt reeds meer dan een uur aan 't rondslechteren was en gebruik maakte van een oogenblik dat de metserdiener binnen was gegaan .

Het signalement van den dief is opgegeven.

11 november 1920 - Gazet van Mechelen

Velodiefstal.

Er is ontvreemd ten nadeele van Maurice Crauwels, schrijnwerker, wonende te Waelhem, Rechtestraat 47, een rijwiel, zwart kader, merk "La Perle" op een der buizen staat in vergulde letters "Cycle Schroeven Waelhem", met rechte guidon, frein op achterwiel, taksplaat 79946, waarde 800 frank.

Postkaarten **TE KOOP !**

Zoals iedere vereniging in ons Corona geteisterde land hebben wij dit jaar geen inkomsten gehad om de zo nodige herstellingen te doen aan onze lokalen. Omdat ook ons jaarlijkse etentje is uitgesteld naar volgend jaar hebben we gezocht naar een andere (kleine) bron van inkomsten.

U kan onderstaande postkaarten, met envelop, kopen aan € 2,00/stuk.

De postkaarten zijn van een perfecte kwaliteit, gedrukt op postkaartenkarton met lichtglanzende voorkant en matte achterkant (goed beschrijfbaar). Ze worden gedrukt door de drukkerij die ook ons tijdschrift maakt.

U kan **elke gewenste kaart afzonderlijk bestellen PER STUK**.
Geef uw bestelling door aan **één van onze bestuursleden** of stuur een bericht naar postkaarten@heemkundewalem.be.
Vermeld het nummer en het aantal benodigde postkaarten.

1

2

3

4

5

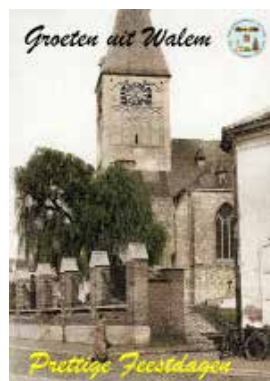
6

7

8

INHOUD

Editoriaal	3
Priester Jan Van Moer, zoon van de tuinman	4
Gregorius Kerkmuur, vondeling in Walem	8
Uit het archief: bouwaanvraag van J.J.Schrauwen	10
Cornelius De Haen "minnaer van gecierd huis Gods" ..	14
Vroeger en nu	17
1920: 100 jaar gelden in onze dagbladen	18
Postkaarten TE KOOP	20